

קטנית

adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. פסחים לה.

משנה: אלו דברים שאדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח בחטים בשעורים בכוסמין ובשיפון ובשיכולת שועל". ובגמרא, "הני אין אורז ודוחן לא. מנהני מילי? אמר רבי שמעון בן לקיש וכן תנא דבי רבי ישמעאל וכן תנא דבי רבי אליעזר בן יעקב, אמר קרא לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות, דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה, יצאו אלו שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סירחון. מתניתין דלא כרבי יוחנן בן נורי דאמר, אורז מין דגן הוא וחייבין על חימוצו כרת

2. פסחים קיד:

לית דחייש להא דרבי יוחנן בן נורי, דתניא רבי יוחנן בן נורי אומר, אורז מין דגן הוא, וחייבין על חימוצו כרת, ואדם יוצא בו ידי חובתו בפסח", וכך נפסק להלכה

3. דרשה לפסח ר' אלעזר מוורמייזא 1165-1240, מהדורת שמחה עמנואל, מקיצי

נרדמים, ירושלים תשס"ו. ע' 51

ומה שאין אוכלין פולין ועדשים, מפני שיש בהם חיטין.

4. ספר מצוות קטן, הגהות רבינו פרץ מצוה רכב

R. Yitzchak ben R. Yosef of Corbeil, France, lived during the period of the Tosafists. 1210 -1280. Son in law of R. Yechiel of Paris. Rabbenu Peretz (died 1295) was a student of R. Yitzchak ben R. Yosef, and Teacher of the Mordechai

ועל הקטניות כגון פוי"ש ופול"י ורי"ש ועדשים וכיוצא בהם רבותינו נוהגים בהם איסור שלא לאוכלם בפסח כלל, וכן נראה כמדומ' ששמעתי על הפול'י שלא לבשל' בפסח כי אם במים רותחים מתחלת נתינתן בקדרה, וגדולים נוהגים בהם היתר, ומורי רבינו יחיאל היה נוהג לאכול בפסח פול הלבן שקורין פוי"ש וגם היה אומר כן בשם גדולים, ומביא ראיה דאפילו באורז דחשיב ליה רבי יוחנן בן נורי מין דגן לגבי חימוץ, קאמר תלמודא לית דחש לה להא דרבי יוחנן מיהו קשה הדבר מאד להתיר דבר שנוהגין בו העולם איסור מימי חכמים הקדמונים דמסתמא לא נהגו בו איסור מחמת חימוץ עצמו דלא טעו בדבר שהתינוקות של בית רבן שלמדו ההלכה יודעין דאיכא בהדיא בפסחים דאין בא לידי חימוץ כ"א מה' המינין, ולכך נראה לקיים המנהג ולאסור כל קטנית בפסח, ולא מחמת חימוץ עצמו כי טעות הוא לומר כן אלא מטעם גזירה הוא דכיון דקטנית מעשה קדרה הוא, ודגן נמי מעשה קדרה הוא כדייסא אי הוי שרינן קטנית אולי אתי לאיחלופי ולהתיר דייסא, כיון דאידי ואידי מעשה קדרה הוא, וגם מידי דמידגן הוא כמו חמשת המינים, כדאיתא בפרק השוכר את הפועלים דקרי לקטנית מידי דמידגן וגם יש מקומות שרגילים לעשות מהם פת כמו מחמשת המינים ולכך אתי לאיחלופי לאותן שאינן בני תורה ולא דמי למיני ירקות כגון כרוב וכרשין וכיוצא בהן דהנהו לא דמי כלל לדגן ולא אתי לאיחלופי ומנהג הגון הוא ליזהר מכל קטנית כדפרי', ואפילו מחרדל משום דהוי מידי דמידגן, אף על גב דתלמודא שרי אורז זהו דוקא בימיהם שהיו כולם בקיאים בהלכות איסור והיתר, אבל עכשיו בדורות אחרונות ודאי יש לגזור כדפרי', ...

5. מרדכי מסכת פסחים פרק כל שעה רמז תקפח

R. Mordechai b. Hillel, Germany (Ashkenaz) b.-1240, R. Mordechai was martyred in 1298 with his wife (daughter of R. Yechiel of Paris) with their five children in Nurenberg, Germany. R. Mordechai was a disciple of R.

Meir (Maharam) of Rothenburg, as was his relative R. Asher (Rosh) and his brother - in - law, R. Meir haCohen, author of the Hagahot Maimoniyot. Among his other mentors were R. Peretz of Corbeil,

וכן כתב המיימוני ... וקטנית כגון אורז ודוחן ופולין ועדשים וכיוצא בהם אין בהם משום חימוץ ולא עוד אלא אפילו לש אורז וכיוצא בו ברותחין וכסהו בבגדים עד שנפח כמו בצק שהחמיץ הרי זה מותר באכילה שאין זה חימוץ עכ"ל ועל כ"נ להתיר מאכל שמוכרין מוכרי הבשמים שקורין רי"ז ופי' בערוך שהוא אורז ואנו אומרים בפרק ערבי פסחים [דף קיד ב] שמע מינה לית דחש להא דא"ר יוחנן בן נורי דאמר אורז מין דגן הוא ואפילו לדברי רש"י שפי' אורז מיליי"ו מכל מקום אינו מחמשת המינין ... אמנם גיסי ה"ר יצחק מקורבויל כתב בספר המצות הקצר אשר יסד נראה לי לקיים המנהג ולאסור כל קטניות בפסח ולא מטעם חימוץ כי טעות הוא בידם כדפרישית אלא משום גזירה הוא דכיון דקטניות מעשה קדרה היא ודגן נמי מעשה קדרה כדאיסא אי הוה שרינן קטניות דילמא אתי לאיחלופי להתיר דייסא דאידי ואידי מעשה קדרה וגם מידי דמידגן [הוא] כגון חמשת המינין כדאי' בפ' הפועלין [ב"מ דף פח ב] דקרי לקטניות מידי דמדגן וגם יש מקומות שרגילין לעשות מהן פת כמו מחמשת המינין ולכך אתי לאיחלופי לאותם שאינם בני תורה ולא דמו למיני ירקות כגון כרוב וכרישין וכיוצא בהן דהני לא דמו כלל לדגן ולא אתי לאיחלופי ומנהג הגון הוא ליזהר מכל קטניות ומכל דבר שקורין ליגו"ם וגם חרדל נכון לאסור משום דהוה מידי דמדגן אף על גב דתלמודא שרי אפי' אורז זהו דוקא בימיהם שהיו בקיאים כולן (במצות) [בהלכות] איסור והיתר אבל השתא בדורות האחרונים גזרו כדפרישית

6. טור אורח חיים הלכות פסח סימן תנג

R. Yakov ben Asher born Cologne 1269-1343 in Toledo. 1303 he fled from Cologne to Barcelona. ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות בתבשיל לפי שמיני חטין מתערבין בהן וחומרם יתירא היא זו ולא נהגו כן

7. בית יוסף אורח חיים סימן תנג

ויש אוסרין לאכול אורז וכל מיני קטניות וכו' וחומרם יתירא היא זו. גם רבינו ירוחם (נ"ה ח"ג מא.) כתב אותם שנהגו שלא לאכול אורז ומיני קטניות מבושל בפסח מנהג שטות הוא זולתי אם הם עושים להחמיר על עצמם ולא ידעתי למה עכ"ל: ובהגהות מיימוניות פרק ה' (ה"א דפו' קושטא) כתב בשם סמ"ק (סי' רכב עמ' רלא הגהות הר"ף אות יב) על הקטניות כגון פולים ועדשים יש נוהגים איסור לאכלם בפסח ... כל זה בשם סמ"ק (שם) ולית דחש לדברים הללו זולתי האשכנזים:

8. ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות מאכלות אסורות בפסח

Maharil (Rabbi Jacob ben Moses Moellin) was born in Mainz, Germany, ca. 1360-1427, Maharil died in Worms

[טז] קטנית כל מיניהן, אמר מהר"ש דגזרינן שלא לבשולן בפסח אף על פי שלא מחמיצין כי אם חמשת המינין, חטין, ושעורה, כוסמין, שיבולת שועל, ושיפון, מכל מקום גזרו כל מיני קטנית אטו המה. ואל יאמר אדם כיון שאין אסור מדאורייתא אין לחוש, דכל דגזרו רבנן העובר עליו חייב מיתה ועובר על לא תסור מן הדבר אשר ירוך. וגם אין לומר מנהג כאן להתיר דמנהג טעות הוא, דדוקא על דבר היתר גמור ויש מקומות שנוהגין בו איסור על זה יכול לומר בכאן מנהג היתר הוא. וגם זאת דוקא ע"י חכם הגון ותיק וחסיד שיוכל לידע תוכן הענין. אבל דבר שפשוט איסורו ובא להתירו מכח מנהג שם יִסְכַּר פִּי דוֹבְרֵי־שֶׁקֶר תהלים פרק סג, יב.

וגם אם תולה בחכם, שוא ושקר דבר הנביא ההוא, ואילו היה החכם שם, היה משיב הבדאות והשוא ומדוח על פניו.

9. **שו"ת שאילת יעבץ חלק ב סימן קמז** Rabbi Jacob ben Tzvi Emden 1697-1776 (ד) סימן תנ"ג/או"ח/ האריך אדמ"ו הה"ג נר"ו ע"ד מיני קטניות לבטל המנהג. ותמיהני על כל גאוני הדור אשר היו לפנינו שלא שמו אל לבם לדבר הזה לבטל מנהג ממש שאין רוב הצבור יכולין לעמוד בו. ולא עוד שהיו מוסיפין. ואסרו כמה מינים מפני שדומין לקטניות כמו חרדל. וכמון שנקרא קימל וגם עניס. ואפילו השמנים שנעשו מדברים ההם כמו (ריב איל) החמירו. ודכירנא כד הוינא טליא והי' אב"ד ור"מ פה הגאון מוה' צבי הירש זצ"ל שהחמיר מאד אפילו בפול המצרי ירוקים שנכבשו במלח בעודן לחין. והזרע ר"ל פול הלכן עדיין לא נראה בהם. ואסרן לאכלן בפסח. כך שמעתי אז ולא זכיתי לשאלו בעת ההיא. כי הייתי צעיר לימים. ובהיותי במנהיים רצו לאסור הפרי הארץ שקורין ערד עפפל או קארטופלין /תפוחי אדמה/. מפני שעושין מהם קמח ואני עמדתי כנגדם. בידועי שאין הצבור יכולין לעמוד בזולתם. והוא מאכל עניים וראיתי המעשה כמה פעמים שבני הכפרים האכילו אותם לבני ביתם מאין להם לחם ומזון די. ונצחתי אותם ע"י אנשי הקהל שם שצוו על המורה שלא יאסור דבר חדש מה שלא אסרו הרבנים שישבו שם על כסא הוראה כי לא הי' בעת ההיא אב"ד שם. כי הר"מ מקלויז הרב מוה' מענדל יאנקוי ז"ל הי' שם למורה ומה טוב אם יסכימו כל חכמי הדור לדעת אחת. ומסופקני אם יבוא הדבר פעם אחת על מכונו בדור הזה שגברה הקנאה. ויראים יותר מן המנהגים כמפני גופי תורה.

(ה) כ"א הרב המאה"ג אב"ד ור"מ פה. ואיננו פה אתנו כי נסע אחר ימי הפורים לפ"ד דאדר לבקר את בנו הרב אב"ד נר"ו דשם. ועדיין לא שב. ונשאל מאתנו הדיינים קודם פסח אחד שעשה קלוי מן קאפע /קפה/ כנהוג באבוב שלו ולא ליבנו מקודם. מה שלדעתי הוי כביעא בכוחא דשרי. כי למאי ניהוש. אם תאמר שנקלה בתוכו דגן. כי כן מנהג העולם כעת. אפ"ה אין כאן בית מיהוש. וראיה לדברי הבאתי שאפילו בפסח מותר לאכול קליות. כדמשמע גבי עומר וכל שוקי ירושלם מלאין מקליות והעומר נקלה באבוב כנודע. מה אעשה כי רבו עלי חברי ואסרו. ולדעתי הוא טעות גדול. דהוי קודם פסח. ואף דאנן מחמרינן ואינם אוכלין קליות. עכ"פ א"א לנו לאסור ואם שגיתי אתי תלין. יודיעני נא את דרכיו גם בדבר הזה.

10. **שו"ת תשובה מאהבה לרב אלעזר פלקס זצ"ל, ח"ב ס' רנט:יה;**

Rabbi Eleazar ben David Fleckele Prague 1754-1826. His principal teacher was Rabbi Ezekiel Landau, succeeded him as chief rabbi of Prague.

"אף אם יתכונשון בית דין של שמואל הרמתי ואליהו ובית דינו וכל גדולי ישראל אף עמהם, לענ"ד אין בידם להתיר אורז ומיני קטניות בפסח".

11. **ערוך השלחן א"ח ס' תנג:ד;**

...ואיסור זה כיון שקבלו אבותינו משום גדר מדין תורה אסור לנו לבטל והמפקקים והמקילים בזה מעידין על עצמן שאין בהם יראת שמים ויראת חטא ואין בקיאין בדרכי התורה.

12. **שו"ת חתם סופר א"ח ס' קכב;**

...אפילו אם יהיה טעם להתיר, מ"מ היינו בקבוץ כל או רוב חכמי אנשי מדינת אשכנז אשר הם קבלו עליהם הגזירה מעיקרא...

13. **שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף א**

אלו דברים (א) שיוצאים בהם ידי חובת מצה, בחטים ובשעורים ובכוסמין ובשכולת שועל ובשיפון, (ב) והמנהג ליקח לכתחלה חטים), (מהרי"ל), (ג) אבל א לא באורז (ד) ושאר מיני

[א] קטניות, וגם אינם באים (ה) לידי חימוץ ומותר לעשות מהם תבשיל. **הגה:** * (ו) <א> ויש אוסרים (טור והגהות מיימוני פ"ה ומרדכי פ' כל שעה). והמנהג באשכנז להחמיר, (ז) ואין לשנות. מיהו פשוט דאין אוסרים בדיעבד (ח) אם נפלו (ט) תוך התבשיל. (י) וכן ב מותר להדליק בשמנים הנעשים מהם, (יא) ואינן אוסרים אם נפלו לתוך התבשיל. (יב) וכן ג מותר להשהות מיני קטניות בבית (ת"ה סי' קי"ג). וזרע אקליז"א (מהרי"ל) ואני"ס אליינד"ר אינן מיני קטניות, (יג) [ד] ומותר לאכלן בפסח, כן נ"ל.

14. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תנג סעיף א

ויש אוסרין. מפני שהם מעשה דגן כמו דגן וגם יש מקומות שעושין פת מקטניות ואתי לאחלופי וגם פעמים תבואה מעורב בהן וא"א לבררו יפה לכך נהגו לאסור וסמך להמנהג ממ"ש מ' ב' ר"פ שרי כו' א"ר איכא כו' וע"ש בתוס' ד"ה רבא ונראה לר"י כו' ואף שעדשים מין קטניות משום אחלופי כ"ש בזמן הזה שיש להחמיר: והמנהג כו'. כמ"ש בפסחים נ' ב' כבר קבלו אבותיכם כו' וירושלמי שם הביאו הרא"ש שם וכ"ד שידוע בו שהוא מותר ונהיג בו איסור כו'. מיהו כו' וכן כו' וכן. דבהא לא גזרינן וליכא מנהג:

15. **פרי חדש אורח חיים סימן תנג א :** Rabbi Chizkiyah Di Silva Livorno 1656-1695.

ויש אוסרין. אעפ"י שהדבר פשוט בש"ס [פסחים לה, א] להתיר, מכל מקום אסרום משום דדגן מעשה קדרה וקטנית מעשה קדרה, גזירה הא אטו הא. וזה תימה, שאחר שנסתם התלמוד שנגזור גזירות מדעתנו, ומצאתי להם סמך מהא דאמרינן בפרק כל שעה [שם מ, ב] רב פפי שרי ליה לבורדקי דבי ריש גלותא לממחה קדרה בחסיסי, אמר רבא איכא דשרי כהאי מילתא בדוכתא דשכיחי עבדי, והעלו בתוספות [שם ד"ה רבא] כפירוש הערוך [ערך חסס] דחסיסי הוי קמח של עדשים, אלמא אפילו דהוי מיני קטנית כיון דעבדי מזלזלין במצות אין להתיר להם, ואמרינן נמי בסוף פרק קמא דביצה [יד, ב] דלבני ארץ ישראל דאית להו עבדי דמזלזלי אין כותשין אפילו במכתשת קטנה, והאידינא שאין הדורות מתוקנין כמו הדורות הראשונים וכמו שכתבו התוספות בפרק קמא דביצה [ג, א ד"ה והאידינא] ששלח ר"ת למלאון בני בשכר אינן בני תורה ואתם בני תורה, לפיכך יש לתפוס לאסור כל מידי דדמי לדגן משום דמחלף להו בדגן, אבל אין כן מנהגינן (ועיין במה שאכתוב סוף סימן תס"ג בסייעתא דשמיא). זולתי באורז ששנה אחד אחר שנבדק ג' פעמים יפה נמצא בו גרעין חטה ומאותו היום והלאה לא אכלנוהו בפסח: גרגיר של תבואה הנקרא טאטאר"ק מין אורז הוא, מהר"ם מלובלין סימן ע"ח: ומה שכתב ואינן אוסרין אם נפלו לתוך התבשיל. מסתברא דכיון דאיכא רוב היתר מבטלי, דלא עדיף מחלת חוץ לארץ [יו"ד סימן שכג סעיף א] שמבטלה ברוב ואוכלה: דין הנוהגין שלא לאכול אורז בפסח אם יש להם התרה או לא, נכתבנו לקמן בפרטי המנהגים בסימן תצ"ו סעיף ט' בסייעתא דשמיא:

16. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מ עמוד ב

תנו רבנן: אין מוללין נתינת קמח לתבשיל קרויה "מלילה" את הקדירה בפסח, לפי שבא הקמח בתבשיל לידי חימוץ, קודם שירתחו המים שבו ... עולא אמר: אחד זה ואחד זה אסור בין שנותן קודם את החומץ ובין שנותן קודם את הקמח, משום לך לך אמרינן נזירא, סחור סחור לר' מסביב, לכרמא לא תקרב. רב פפי שרי ליה לבורדקי לנחתומים דבי ריש גלותא לממחה קדירה בחסיסי. אמר רבא: איכא דשרי כי האי מילתא בדוכתא דשכיחי עבדי? איכא דאמרי: רבא גופא מחי לה קידרא בחסיסי. ואף שמון הדין מותר למלול את הקדרה בקמח זה, מכל מקום במקום כבית ריש גלותא, ששכיחים בו עבדים, אין להתיר זאת. שהרי העבדים מזלזלין בדבר איסור. ואם נתיר להם בקמחא דאבישונא, יבואו להתיר אף בקמח סתם

17. תוספות מסכת פסחים דף מ עמוד ב

רבא מחו ליה קידרא בחסיסי - פ"ה קימחא דאבישונא וקשה דהא לעיל (דף לט:) אסרינן

וליא מאן דפליג ונראה לר"י כדפירש בערוך בחסיסי קמח של עדשים דאין דרכם לבא לידי חימוץ כל כך.

18. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תנג סעיף א

(ו) ויש אוסרים - לא מעיקר הדין הוא [ג] אלא חומרא שהחמירו עליהם וכדמסיים לקמיה וטעם חומרא זו משום שלפעמים תבואה מעורב במיני קטניות וא"א לברר יפה ואתי לידי חמוץ כשיאפם או יבשלם ועוד שכמה פעמים טוחנים האורז ושאר מיני קטניות לקמח וכמה פעמים אופין ג"כ מהם לחם ואיכא הדיוטים ועמי הארץ טובא שלא יבחינו בין קמח זה לקמח של מיני דגן ובין פת לפת של מיני דגן ואתי לאקולי גם בפת וקמח של מיני דגן לפיכך החמירו עליהם לאסור כל פת וכל תבשיל ואפילו לבשל אורז וקטניות שלמות [ד] ג"כ אסרו משום לא פלוג ועוד דדילמא נמצא בהם גרעינין של מיני דגן וכנ"ל ועיין עוד בבה"ל:

(ז) ואין לשנות - ואפילו [ה] באחרון של פסח ג"כ אין להקל בזה ומ"מ בשעת הדחק [ו] שאין לאדם מה לאכול מותר לבשל כל המינים חוץ מה' מיני דגן ומ"מ גם בכגון זה [ז] יקדים קטניות לאורז ודוחן ורעצקע שהם דומין יותר לה' מינים ושייך בהו טפי למיגזר [ופשוט דה"ה לחולה אף שאין בו סכנה דמותר לבשל לו אם צריך לזה] אלא דצריך לבדוק ולברור יפה יפה בדקדוק היטב שלא ימצאו בהם גרעינים מה' מיני דגן וכתב החתם סופר בתשובה סי' קכ"ב דאפילו במקום שיש להתיר מ"מ יחלטנו לכתחלה ברותחין דכל מה דאפשר לתקן מתקנינו וכ"כ הח"א: (ח) אם נפלו וכו' - דבהא לא נהגו להחמיר ומ"מ אותן גרגרין שמוצאין צריך לזורקן אם לא שאינו ניכר: (ט) תוך התבשיל - ומיירי שיש עכ"פ רוב בהיתר [ח] דאל"כ לא מיקרי תערובות כלל והוי כאוכל תבשיל מקטניות עצמה:

19. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן סג

בענין פינאט אם יש בו חשש איסור מנהג קטנית כ"ד אדר תשכ"ו. מע"כ ידידי מהר"ר יעקב גאלדמאן שליט"א.

הנה בדבר הפינאט שכתבתי שבהרבה מקומות אכלו אותם בפסח וכתר"ה תמה בטעם הדבר משום ששמע שעושין ממנו באיזה מקום גם קמח וגם שמע שנזרעין בשדות כשאר קטניות, אבל ידע כתר"ה שאין זה ענין כלל, שכל הדברים העושין מהם קמח נאסרו ממנהג זה, דאין לך דבר העושין ממנו קמח כתפוחי אדמה לא רק במדינה זו אלא גם ביוראפ במקומותינו וגם בדורות הקודמים ומעולם לא חשו לאסור זה. וכן הטעם שמיני חטים מתערבין בהם שכתב הטור נמי אינו כלל שכל המינים שיש לחוש למיני חטים ושעורים שיתערבו נהגו לאסור, דהא עניס וקימעל שמתערבין בהן מיני חטים ושעורים כמפורש בט"ז סק"א ובמג"א סק"ג וגם איתא שם דקשה לבודקם ובח"י סק"ט כתב שלא יסמוך על בדיקת נשים וקטנים מצד קושי הבדיקה, ומ"מ לא אסרום כמפורש ברמ"א, וחדל כתב הרמ"א בסימן תס"ד שנוהגין לאסור דהוי כמיני קטניות אף שאין בו הטעמים. ולכן אין לנו בדבר אלא מה שמפורש שנהגו לאסור וכן מה שידוע ומפורסם. וגם יש ליתן טעם דדין מה שנאסר במנהג הא אין זה דבר הנאסר בקבוץ חכמים, אלא שהנהיגו את העם להחמיר שלא לאכול מינים אלו שהיה מצוי לאוכלם מפני הטעמים דחשש מיני דגן שנתערבו שקשה לבדוק ומפני שעושין קמחים, אבל כיון שלא תיקנו בקבוץ חכמים לאכול דברים שיש חשש שיתערב בהן מיני דגן ודברים שעושין מהם קמח, אלא שהנהיגו שלא לאכול איזה מינים לא נאסרו אלא המינים שהנהיגו ולא שאר מינים שלא הנהיגו מפני שלא היו מצויין אז, שלכן תפוחי אדמה שלא היו מצויין אז כידוע ולא הנהיגו ממילא לאוסרם אינם בכלל האיסור דאלו מינים שנהגו לאסור אף שיש אותו הטעם ממש דאין למילף ממנהג לאסור גם דבר שלא נהגו לאסור, וכשנתרבו תפוחי אדמה במדינותינו לא רצו

חכמי הדור להנהיג לאוסרון, אולי מפני הצורך, ואולי מפני שהטעמים קלושים, עיין בב"י ר"ס תנ"ג, שהר"י קרא לזה מנהג שטות, וגם משמע שהר"ר יחיאל ושאר גדולים היו נוהגין בהם היתר אף במקום שנהגו איסור דהרי ע"ז כתב וקשה הדבר להתיר כיון שאחרים נהגו בהם איסור, לכן חכמי הדורות האחרונים לא רצו להוסיף לאסור עוד המינים שניתוספו אח"כ רק שא"א להתיר מה שכבר נהגו לאיסור. וכן בעניס וקימעל אפשר לא היו מתחלה רגילים לזורעם במקום שזרעו מיני דגן ולא היה טעם להנהיג איסור ולכן אף אח"כ שהתחילו לזורעם במקום שזרעו מיני דגן שלכן צריכים בדיקה לא רצו לאוסרם שוב. ולכן גם הפינאטס לא אסרו בהרבה מקומות עוד מכ"ש. ובמקום שליכא מנהג אין לאסור כי בדברים כאלו אין להחמיר כדאיתא בח"י. ולאלו שיש להם מנהג ביחוד שלא לאכול פינאט אסור גם בפינאט אבל מספק אין לאסור. ולכן שייך שיתן הכשר שלא נתערב שם חמץ ויאכלו אלו שלא נהגו בזה איסור. וכן ראיתי שנותנים הכשר על פינאט אויל מהאי טעמא. ידידו, משה פיינשטיין.

20. שו"ת באר יצחק חלק אורח חיים סימן יא. Rabbi Isaac Elchanan Spektor 1817-1896.
א"כ לשיטת הרמב"ם דס"ל דאין חייבין כרת רק על עצמו של חמץ ולא על תערובות אף שיש כזית בכא"פ ואף שיש בו טעם גמור, א"כ בקטניות אף דנעשו להעמיד ולא לקיוהא בעלמא עכ"ז כיון דבחמץ גמור אינו בכרת, לכן אף בקטניות כיון דבחמץ כה"ג אינו בכרת א"כ זה דומה להנאה דלא גזרו בקטניות מחמת דלא הוי בכרת, וכן להשהות בביתו לא גזרו בקטניות כיון דליכא כרת, וכמו דיליף זה התה"ד מן הא דפסחים (דף מ"ג) דשיאור דר"מ לר' יהודא נותנו לפני כלבו ולא גזרו בהנאה בזה מחמת דאינו בכרת, א"כ ה"ה בתערובות קטניות אף אם יש בו כזית בכא"פ ונעשו להעמיד ולטעם גמור אפ"ה לא גזרו ביה, והא דאמרו בשיאור דנותנו לפני כלבו ולא אמרו דמותר לערבו ברוב דהא לא גזרו בזה, יש לומר דכיון דאין מבטלין איסור לכתחלה אף באיסור דרבנן בפרט דישי לו עיקר בתורה, לכן דווקא נותנו לפני כלבו, משא"כ קטניות דבנ"ד דמערבין אותו מקודם הפסח דאז מותר לבטלו ברוב כיון דשם היתר עליו מקודם הפסח, לכן ליתא בזה לאיסור דאין מבטלין איסור לכתחלה, בפרט דאינו רק תקנת הגאונים, וקילא זו מן חלת חו"ל דמבטלי לכתחלה ברוב אף דהוי גזירת/גזירה/ הקדומה כש"כ זה, וכיון דמבואר בחק יעקב (סימן תנ"ג) דבתערובות רוב לא גזרו בקטניות א"כ ה"ה בערבו במכוין ולהעמיד בטעם גמור ג"כ מותר דאזלינן בטר טעמא דמחמת דליכא כרת לא גזרו ביה וה"ה בזה, ואף דלשיטת החולקים על הרמב"ם וס"ל דאיכא כרת גם בתערובות אם נעשו להעמיד ולטעם גמור דשאני ד' מיני מדינה דאין נעשין רק לקיוהא בעלמא וכמש"כ הטור והרא"ש והר"ן, עכ"ז במקום גזירת הגאונים יש לסמוך על שיטת הרמב"ם ולהקל... לכן לכל הטעמים הנ"ל אין להחמיר בהם, והא דאין אוכלין קמח קטניות אף שנברר ונטחן קודם פסח, י"ל משום דחיישינן להך שיטה דס"ל דקמח בקמח הוי יבש ביבש, ודווקא האפ"ה והלישה מערבת אותם וכמבואר (בסי' תנ"ג בט"ז ס"ק ב'):

21. הרב צבי פסח פרנק במקראי קודש פסח

ח"ב ס' נ בשם הרב חיים סולוביצ'יק מבריסק זצ"ל

הנה השמן הנז' מותר לפסח אם נעשה בזהירות ובהכשר⁶). וכן שמעתי מהרה"ג

רבי משה פריצקער בשם הגאון רבי חיים סולוביצ'יק מבריסק, שהוא החיר את זה לחג

הפסח, ולכן יש להקל בשמן זה יותר מהשמן הנעשה מהפיסטאקעס ז).